

خشونت خانگی (Domestic violence)

خشونت خانگی به معنی رفتار خشونت آمیز و سلطه گرانه یک عضو خانواده علیه عضو یا اعضای دیگر همان خانواده است. بر اساس مطالعات جامعه‌شناسی، هدف اصلی خشونت خانگی **کودکان خردسال** هستند. دومین نوع خشونت معمول در خانواده، خشونت علیه **زنان** است. خشونت درون خانواده بازتاب الگوهای کلی‌تر رفتار خشن است. بسیاری از مردانی که زنان و کودکانشان را از نظر فیزیکی مورد تعرض قرار می‌دهند در زمینه‌های دیگر سابقه خشونت دارند. پذیرش فرهنگی شکل‌هایی از خشونت خانگی مانند تنبیه بدنی؛ از عواملی است که میزان خشونت خانگی را افزایش می‌دهد.

مردان نیز قربانی خشونت خانگی از سوی همسران خود می‌شوند. بر اساس آماری که در بریتانیا ارائه شده، از هر سه قربانی خشونت خانگی، دو نفر زن و یک نفر مرد هستند. بر این اساس، برخی فعالان معتقدند برای مقابله موثرتر با معضل خشونت خانگی و جنسی باید از آن جنسیت‌زدایی کرد.

گونه‌ها

- خشونت فیزیکی: تنبیه بدنی، قطع عضو، قتل
 - خشونت جنسی: تجاوز جنسی، سوءاستفاده جنسی، قوادی
 - خشونت روانی: باج خواهی، توهین، تحقیر، تهدید، حسادت، شک
 - محرومیت و محدودیت: از بین بردن استقلال مالی، مصادره اموال، از خود بیگانگی
- شایع‌ترین نوع خشونت در میان گونه‌های خشونت خانگی، خشونت روانی (توهین و تحقیر) است.

چرخه

- **فاز اول تنش:** فرد مهاجم عصبانی شده، شروع به تهدید می‌کند و سکوت سنگینی را به قربانی تحمیل می‌کند. قربانی تلاش می‌کند فضا را آرام کند و در رفتار و گفتار خود دقت کند تا مهاجم را خشمگین‌تر نکند.
- **فاز دوم بحران:** فرد مهاجم خشونت جسمی، جنسی، روانی اقتصادی و کلامی را اعمال می‌کند. قربانی احساس تحقیر شدگی می‌کند و خود را در وضعیتی غیر عادلانه گرفتار می‌بیند.
- **فاز سوم توجیه:** فرد مهاجم تلاش می‌کند رفتار خشن خود را توجیه کند. قربانی تلاش می‌کند تا این توضیحات را درک کند. در مورد رفتار و گفتار خودش دچار شک می‌شود و خود را مسئول وضع پیش آمده احساس می‌کند.
- **فاز چهارم ماه عسل:** مهاجم پوزش می‌خواهد، درخواست کمک می‌کند یا حتی سخن از خودکشی به میان می‌آورد. قربانی به او شانس دیگری می‌دهد، به مهاجمش کمک می‌کند و تلاش می‌کند تا رفتار خود را تغییر دهد. قربانی با پذیرش ضمنی اینکه رفتارش باید تغییر کند، بهانه را برای ایجاد خشونت روانی بعدی می‌دهد و به صورت تدریجی در موضع مورد خشونت واقع شده تثبیت می‌شود.

فرزندانی که شاهد خشونت خانگی هستند همواره دچار ضربه‌های عاطفی می‌شوند که در زندگی آنها تاثیر بسزایی خواهد داشت. این فرزندان از اختلال استرسی پس از ضایعه روانی رنج می‌برند. تمرکز خود را از دست می‌دهند و دچار بی‌خوابی، بی‌اشتهایی و تاخیر در رشد می‌شوند.

در مورد این فرزندان به اشتباه، تشخیص کمبود محبت داده می‌شود و از آنها پرسش نمی‌شود که آیا شاهد خشونت بوده‌اند. فرزندانی که شاهد خشونت والدین خود بر دیگری بوده‌اند به احتمال بسیار، خود نیز در زندگی زناشویی آینده این خشونت را باز تولید خواهند کرد. افسرده‌خویی، اعتیاد به مواد مخدر، نوشیدنی‌های الکلی، بزهکاری و فرار از خانه در میان آنان شایع‌تر است. در نهایت اینکه فرزندانی که شاهد خشونت جسمی و جنسی هستند خود نیز می‌توانند قربانی این خشونت‌ها باشند.

چاقو زدن زن به شوهر، اثر یوشی‌توشی (۱۹۰۱ میلادی)

جهان

سازمان جهانی بهداشت نشان می‌دهد که در هر ۱۸ ثانیه یک زن مورد آزار قرار می‌گیرد و باردار بودن زنان هم آنها را از خشونت مصون نمی‌دارد. خشونت خانگی امری است پنهان متأسفانه در برخی کشورها به دلیل عدم حمایت از قربانیان بسیاری از این خشونت‌ها گزارش نمی‌شود. همه جای دنیا کم و بیش زنان در معرض خشونت هستند. ۳۰ تا ۳۵ درصد زنان آمریکایی مورد آزار جسمی همسران خود هستند و ۱۵ تا ۲۵ درصد آنها در هنگام بارداری مورد ضرب و شتم واقع می‌شوند همچنین از هر ده قربانی زن سه نفر توسط شوهران یا سایر مردان به قتل می‌رسند. در هند ۴۱٪ زنان در اثر آزار جسمی همسرانشان دست به خودکشی می‌زنند. در بنگلادش ۵۰٪ قتل‌ها ناشی از خشونت مردان است و در شیلی ۶۳٪ زنان مورد آزار جسمی قرار می‌گیرند

ایران

- در یک دهه اخیر پژوهش‌های فراوانی در مورد خشونت خانگی انجام شده که آخرین آن در سال ۱۳۸۳ در گزارشی ۳۲ جلدی و هر جلد بیش از ۲۰۰ صفحه به پایان رسیده و ۲۸ استان کشور بررسی شده‌اند. کارفرمای این طرح دفتر امور اجتماعی وزارت کشور ایران و شریک پژوهشی آن، با مشارکت معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ایران است. این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که ۶۶٪ زنان در ایران از اول زندگی مشترکشان تا کنون، یکبار مورد خشونت قرار گرفته‌اند. با این حال میزان و انواع خشونت در استان‌های کشور تفاوت‌های معناداری دارند. در این پژوهش ۲۵ مورد خشونت خانگی طبقه‌بندی شده که در این طبقه‌بندی خشونت روانی و کلامی رتبه نخست و خشونت جنسی رتبه آخر را به خود اختصاص داده است. البته آمار پایین خشونت جنسی، مربوط به هنجارهای عرفی و حتی شرعی درباره اظهار خشونت‌های جنسی در جامعه و فرهنگ ایرانی است. عدم حمایت از قربانیان و عدم مجازات عاملان خشونت جنسی، زنان را به خودسانسوری وا می‌دارد و آمار درستی از میزان واقعی آن در دسترس نیست.

جهان

بر اساس آماری که در بریتانیا ارائه شده، از هر سه قربانی خشونت خانگی دو نفر زن و یک نفر مرد هستند. برخی فعالان معتقدند برای مقابله موثرتر با معضل خشونت خانگی و جنسی باید از آن جنسیت‌زدایی کرد. در بیشتر موارد به دلیل احساس سرافکندگی و آشفتگی، مردان بسیار کمتر از زنان به این موضوع اشاره می‌کنند. به دلیل نبود آگاهی فردی و عمومی و مشکلات در تعریف حقوقی خشونت خانگی و تجاوز جنسی، در صورت مراجعه مردان به پلیس، بسیار کمتر از زنان به شکایت آنان رسیدگی می‌شود.

ایران

بنابه گزارشی در آفتاب نیوز به تاریخ ۲ مهر ۱۳۹۳، روزانه یک قتل خانگی در ایران اتفاق می‌افتد. قتل‌های خانگی در حالی ۳۰ درصد کل قتل‌ها را به خود اختصاص داده‌اند که در بیش از ۹۰ درصد این جنایت‌ها از چاقو به عنوان آلت قتل استفاده شده است. در این میان، مصرف مت‌آمفتامین و توهّمات ناشی از آن در وقوع همسرکشی نقش مهمی داشته است.

منابع

- فرامرز رفیع پور، *آناتومی جامعه یا سنه الله: مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی کاربردی*. تهران: انتشارات کاوه، ۱۳۷۷.
- آنتونی گیدنز، *جامعه‌شناسی*. ترجمه منوچهر صبوری. چاپ سوم. تهران: نشر نی، ۱۳۷۶. ۲۳۸.